

Йордан Йовков

Сутрин при изгрев слънце

Слънцето току-що изгрява още е червено, без блясък. След миг-два като че запалени стрели минават през сутрешния хлад и по купите и сапльците, по покривите на хамбарите и на дама пламва червена светлина, чиста, радостна. Също такава червена светлина гори и по върха на салкъма пред господарската къща. Там, на най-високото, на суха черна вейка, е кацнал един кос. Отпървен той обръща глава и глади перата си, не поглежда нито напред нито наоколо си. Но ето слънцето блясва с всичката си сила. Косът поподскача, качва се по-нагоре по вейката, обръща се към слънцето и запява. Синкави металически блясъци лъщят по перата му, крилцата му са отпуснати, очите му горят. Той трепка с цялото си тяло, пее, унася се...

„Голям присмехулник е тоя кос!“ – мисли си Ерофим, като подига глава и поглежда коса.

И наистина, като даде човек ухо и се вслуша в тия гърлени задавени звукове, които косът издава ще види, че той църти и като врабче, и като чавка грухти дори като прасе. Понякога пък ще подсвирне – също тъй, както Давидко подсвирва подир овцете си. Как майсторски прави всичко, каквото чуе. Пее, занася се, примира вече и пак в същото време се подиграва с всичко живо из двора.

Ерофим по правя нещо на саката, с която носят вода – след смъртта на чича Митуша само той е от слугите, които знае да дяла. Кротък по нрав и дребен, кокошките и другите гадини от двора като че не го забелязват и не се боят от него. Но Ерофим има око на ловец: нищо не изпушча, всичко вижда и всичко долава.

Кокошките още не се отделят от двора, трупат се пред къщата, около стълбата, неспокойни са, разминават се, каканижат. Чака да излезе Галунка, та да ги нахрани. Нетърпението им забавлява Ерофима, и сегиз-тогиз той хвърля око към тях. И те като хората са с различен нрав, има ги разни. Ето тия млади ярки, пригладени, напети, хубави като млади момичета. Но и простички са и глупавички: гледат Ерофима и се чудят; не могат да разберат човек ли е, звяр ли е. Петлетата, техни връстници – какви са контета, докарани, напъстрени, като петлетата, направени от захар. Едни са много мирни, държат се прилично, вървят тъй, като че се боят да не падне прах на тях. Други – все на бой и на кавга налитат. Някои се опитват да пеят: много си протягат шиите и гласът им сипкаво звучи като свирчица.

И старите не са едно. Има едни зли кокошки, гдето нито носят, нито мътят. Като мине някое пиле край тях, все ще го клъвнат. И къркорят гневно, като че мърморят:

– Какво невъзпитано е туй младо поколение!

Една квачка с малки топчести пиленца се появява отнякъде. Кой я разсърдил? Тя клочи, въртн се, фучи. Настръхнала е, с разрошена перушина. Кучето, което се озовава насреща и, се спира: кога беше малко, една такава сърдита клочка беше го драскала по носа и сега, без да му мисли много, избягва от нея и се промушва през телената ограда. На бодлите остава малко от козината му. На тая ограда всяко куче, което е минало, малко се е пооскувало.

За късо време между кокошките настъпва смут една кукумявка, заварена от слънцето като фенер, който продължава да гори и след като се е съмнало, прехвърква от покрива на къщата върху покрива на дама. „Кърр!“ – вика един петел. „Кърр!“ – повтаря втори, трети. Също като часови, които си предават един на друг: внимавай!

Най-после Галунка излиза с решетото. За миг всички кокошки са около нея – притискат се, изумят. Но щом Галунка им хвърли просо, умълчават се и кълват. Като изхвърля просото, Галунка стои между тях, каго че ги брои или си мисли нещо. Ислед като изкълват просото, кокошките поостават някое време по двора: чакат още. Между тях, горд като султан, пристъпя белогривестият петел. Има и други по-млади петли, но когато той дойде към тях, те гузно и смирено, съвсем мълчаливо, помахват веднаж-дваж с крилата си и отиват настрана. Това ще рече: покоряваме ти се и те почитаме.

Но кокошките са от два курника и другата половина си имат друг цар – един бял, също такъв едър и гордо напет петел. Само той не помахва с крила на белогривестия. Омраза гори в очите на двамата. Всеки миг те са готови да се нахвърлят един срещу други, но по една или друга причина отлагат боя.

Малко по малко кокошките се пръсват. В двора под дървото утихва. Ерофим подига глава: под стряхата, гдето под всеки два дирека са заковани дъски за кафез на гълъбите, в една такава дупка стои замислен един червен гълъб и гука – вика другарката си. Това гукане във всеки последващ миг се засилва, повишава се, изпълнено е с молба, с нежност, с любов. Ерофим поклаща глава и се усмихва.

По каменното корито, около водата, са се наредили няколко млади ярки. Те са се напили, но тъй като тука е сянка и хладно, приседнали са на камъка и дремят. Само една бяла ярка уж пие, но повечето извърта око и поглежда собственото си изображение във водата. И като че се чуди: колко е хубава!

Но слънцето е доста високо, припича и гъските се връщат от полето.

Те идат в строй, една зад друга – начело гъсокът, зад него патетата, вече пораснали, но много грозни, защото са големи, а са без опашки и без крила. На края е майката. Изведнаж, като закряскат, като че викат ура, те се затичват, разгонват ярките и превземат с пристъп коритото. Те се събират и възбудено бърят, като че взаимно се хвалят, след това пият, а после – и се къпят.

Съвсем неочаквано двата петли, белогривестият и белият, се срещат на двора, на открито, застават един срещу други. Ерофим престава да деля и ги гледа. Петлите се приближават и бързо-бързо кълват, уж намират нещо по земята, а то е да прикрият вълнението си, да покажат, че не се боят. Изведнаж те подскочат във въздуха и се удрят с краката си – чува се звук, като че се дере басма, и във въздуха остават две-три пера.

Сега още по-бързо започват да кълват, обръщат се ту с едната си, ту с другата си страна един към други, дебнат се. Очите им са замътени, като на пияни. И пак се удрят, вече не веднаж, а няколко пъти подред. Вече поличава силата на белогривестия. След всеки удар все бели пера хвърчат, по гребена на белия протича кръв. Но и той не се дава, дори напада пръв.

Кучето, което беше избягало от квачката, като беше се промушило през бодливия тел, се връща и без да обръща внимание на петлите, отива право към тях. На няколко крачки от тях то обръща глава и изтраква със зъби, за да пропъди някоя муха, но не успява и като го защипва повече, ударва на бяг, за да се скрие някъде на сянка, и минава между двата петли. Белият отива настрана. Той си дава вид, че се е отстранил зарад кучето, но всъщност намира повод да избяга. Белогривестият остава на мястото, изпъчва се и изкукуругва. Изкукуругва и белият. Борбата е отложена пак за други път.

Все пак това сблъскване произвежда немало вълнение сред двора. Около единия и другия петел се събират по купчини кокошки, плахи, учудени. На двора, с две-три пуйки, се показва пуякът. Той чувства, че е станало нещо, но не разбира какво е. При все това той не може да търпи, щото вниманието да е насочено върху другото, смята се засегнат в своята си чест и захваща да се надува. Надуе се, надуе, спусне крила по земята и пукне. След туй на най-малкия звук, отгдето и да иде, отговаря: „Гул-гул-гул!“ И пак се надува.

Ерофим гледа пуяка, но не изпуша от очи и друго: по стълбите с тихи кадифяни стъпки слиза котката. Тя е сива, с черни напречни резки като на тигрица. Поспира се, удря се с опашката си, тръпки минават по тялото и. Няколко врабчета се боричкат и цвърчат в бурена. Котката се

присламчва, дебне, намества краката си, за да е готова и да се хвърли отведнаж. Но врабците я усещат: „Чърт, чърт! – викат. – Пазете се, котка!“

На чардака излиза Галунка. В същия миг кукумявката се обажда от покрива на дама. Най-напред изпищява грозно, пронизително, като че я душат, после занарежда: „Куку-мяв! Куку-мяв!“

– Проклетницата – казва Галунка. – Няма за нея друго място.

Кукумявката не е много далеч, сива като суха трева, с котешка глава и котешки очи. Ерофим също поглежда нататък.

– Кукумявката, бухала, гарвана са дяволски гадини – казва той. – Другите живини са направени от господа, а тях дяволът ги е направил. И като не умеял твърде, мачкал, мачкал пръстта, развалял ги и започвал отново. Затуй са толкоз грозни. Той дяволът, е направил и вълка. Добрите гадини, като вола, коня, кучето, ги е направил господ, а лошите ги направил все дяволът. Той направил вълка, ама с цел: като оживее, да скочи и да разкъса господа. Добре, ама господ усеща тоя план и казва на вълка: „Дръж!“ Че като погва вълкът дявола, тук-там, насмалко да го разкъса, ако не се бил качил на едно дърво. Но пак сварил да го ухапе и да откъса едно късче от петата му. Затуй куца...

Ерофим говори по обичая си високо, с писклив, женски глас. Галунка се усмихва и зарад приказката му, и зарад него и си влиза.

Ерофим продължава да си дяла. Но скоро нещо пак привлича вниманието му: котката, както се крие из бурена, дебне. И сива е, с черни черти, а сред зеления бурен изглежда и тя зеленикава, със златисти очи. Тя не помръдва, но всеки миг може да се хвърли. Врабците пак я усещат. Но и котката се преструва, че спи, и позатваря очи.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7842>]